

“Hazır Bilgi” serisi nedir, nasıl çalışır?

Bilgi, bugün internet marifetiyle büyük bir hızla yayılıyor. Biz okurken güncellenen ansiklopediler, dergiler var. Hangi yazı, ne kadar okunuyor belli. Eskisi gibi şişirme yazarların nesli tükeniyor. Bunun kötü yanları da var muhakkak. Her şeyden önce, insanları “daha kısa okumaya” sevk ediyor. 140 karaktere felsefe sığdırabilen meşhurlar peydah oldu. Bir süre sonra akademik bilgiyle kolay tüketilir, hazır bilgi arasındaki uçurum iyice açılacak.

Ancak insanlığın her durumda kaliteli, güvenilir hazır bilgiye ihtiyacı var. Bugüne kadar memleket sınırlarından içeri sadece çeviri yoluyla giren yahut çeviri kokan hazır bilgi, doğal olarak “buraların” olamadı. Hazır yerli bilgi depoları olarak Google kurcalayıp, Vikipedi, Ekşisözlük diye sayıp bolca tıkladıklarımız da, konuyu kitaplık mertebesine getiremiyor.

Uzun lafın kisası bütün yollar “güvenilir, titizlikle hazırlanmış bir kolay[1] ve yerli bilgi deposu” ihtiyacına çıkıyor. Ağaçkakan Yayınları’nın “Hazır Bilgi” serisinin varlığının ana sebebi de bu.

[1] Kolay dediysek, okuması kolay!

TÜRKİYE'YE AİT
100 BÜYÜK YANILGI

HAZIR BİLGİ SERİSİ - 1

Metin Solmaz 1969'da doğdu, Ankara'da büyüdü. Muhtelif üniversitelerde okudu, bitirmedi. Çıkışından batışına kadar dört sene, Ankara Radyo Arkadaş'taydı. 1990 yılından bu yana yazılı basında ve muhtelif internet sitelerine yazıyor. Siberalem.com, Idefix.com ve Uzuncorap.com kurucularındandır.

1992'de Korsan Yayınları'ndan "**Kenardaki Milyonerler**", 1994'te Pan Yayıncılık'tan "**Rock Sözlüğü**", 1996'da yine Pan Yayıncılık'tan "**Türkiye'de Pop Müzik**" isimli kitapları yayımlandı.

2004 sonunda Overteam New Media'yı, 2010'da Overteam Yayınları'nı, 2015'te Ağaçkakan Yayınları'nı kurdu.

Facebook: MetSolmaz

Twitter: @metinsolmaz

E-posta: metin@solmaz.net

Türkiye'ye Ait 100 Büyük Yanılgı

Metin Solmaz

Hazır Bilgi Serisi - 1

Dizi Danışmanı: Tolga Arvas

Son Okuma: Yasemen Yücel

Kitap ve Kapak Tasarım: Vecdi Özkan

Birinci Basım: Eylül 2015, İstanbul

ISBN — 978-605-65824-1-7

Sertifika No: 32278

© 2015, Ağaçkakan Yayınları

Bu kitabın yayın hakları Ağaçkakan Yayınları'na aittir.

Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz, yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

Ağaçkakan Yayınları

Ömer Avni Mah. Sulak Çeşme Sok.

Geyik Apt. No: 3 D: 6 Gümüşsuyu

34427 Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 252 74 25 • Faks: (212) 252 74 28

E-posta: biz@agackakan.org • www.agackakan.org

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.

Sertifika No: 11957

www.acar-group.com

TÜRKİYE'YE AİT

100

★ BÜYÜK YANILGI ★

HAZIR BİLGİ SERİSİ - 1

Metin Solmaz

İçindekiler

Başlamadan	11
Toplulaşıma araçları zarar eden belediye kötüdür	15
Acıtan iğne, zor yutulan hap daha etkilidir	16
23 Nisan bayramını Atatürk çocuklara armağan etmiştir	18
Don Quijote'nin Türkçesi Don Kişot'tur	20
Yuvayı dişi kuş yapar	22
Uyurgezerleri uyandırarsanız ölebilirler	23
Çocuklar çalıştırılmamalıdır	24
İnsan düşünebilen hayvandır	26
Her Türk asker doğar	28
Deplasmanda atılan gol iki sayılır	30
Kelebeklerin ömrü bir gündür	31
Kızarmış ekmekte daha az kalori vardır	32
Misafirperverlik	33
Berna Moran kadın, Suat Derviş ve Nihal Atsız erkektir	35
Flaşörlerini yakmış araba dilediğini yapabilir	36
Kışın dondurma yenmez	37
Museviler, Ağlama Duvarı'nda ağlarlar	38
Batıl inançlar, hastalık iyileştirmez	39
Cereyanda kalma, çarpar	41
TRT'nin müziğimize müthiş katkıları olmuştur	42
Saçları ucundan kesince gür ve koyu çıkar. Kazıyınca daha gür ve koyu çıkar	44
Keçi sütü anne sütüyle eşdeğerdir	46
Deprem yanlıgıları	49
Zayıf derse çalışılmalıdır	50
Hitler vejetaryendi	51
Soda ile maden suyu aynı şeydir	52
Erkekler her yedi saniyede bir seks düşünür	53
En doğrusu Zeki Müren Türkçesidir	54

Balıkların hafızası üç saniyedir	55
İshal olunca az su içmek gerekir	56
Denge tekerlekleri bisiklete binmeyi öğretmeye yarar	57
Şapka Kanunu Batılılaşmaya hizmet etmiştir	58
Tıraştan sonra kolonya sürülür	60
Yemeği elle yemek pis bir durumdur	61
Dilin tat alma bölgeleri haritası	63
Uzun süre kendi kendine oynayan çocuk akıllı bir çocuktur	64
ABD'nin başkenti Washington'dır	66
Gözlük/lens gözün numarasının ilerlemesini önler	67
Klasik müzik zekâyı geliştirir	68
Eşcinsellik insanlara mahsustur	70
Kedi tüyü akciğere yapışır, kist yapar	71
Yenidoğanı kucağa almayın, alıştır	72
S O S (Es O Es) bir kısaltmadır	74
Üşütmemek için soğukta kalmamak gerekir	75
AVM'ler medeniyet göstergesidir	77
TRT Türkçesi örnek bir Türkçedir	78
T.C. laikdir	79
Evrin teorisi, bir teoridir, kanıtlanmamıştır	81
Yağlı ellerle saçına dokunursan bitlenirsin	82
Fazla tuzlu yersen gözlerim bozulur	83
Yaya geçitleri yol süslemesidir	84
Kediler nankördür	85
Bizans surlarına sancak diken Ulubatlı Hasan	87
Ayakkabı bebeğin ortopedik problemlerini önler	88
Einstein matematikten kalmıştı	89
Gönülçelen, Çavdar Tarlasında Çocuklar'dan daha iyi çeviridir	91
Türkiye'ye demokrasi Cumhuriyet'le gelmiştir	93
Şehirlerimize bol ve ucuz otopark gereklidir	95
Grip ilaçları gribi geçirir	96
Güneşte çocuğa yüksek faktörlü krem sürülmelidir	97

İnsanlar çeşit çeşit ırklardan oluşur	99
Kan verince portakal suyu içmek gerekir	101
Devletin Türk dediği, Türkiye'deki herkeştir	102
Lazlar Temel ve Fadime adını çok severler	104
Yaygın dil yanlışları	105
Çocuklar yetişkinlere göre daha fazla üşür	107
Newton başına elma düşünce yerçekimini bulmuştur	109
Grip oldum, C vitamini içeyim	110
Maddenin en küçük parçası atomdur	111
Ateşli çocuğun üstünü sıkı örtmek gerekir	112
Kurtlar dolunayda ulumayı pek severler	113
Yanığa yoğurt ve diş macunu sürmek	114
Üstgeçitler yayaların iyiliği içindir	115
Yağmur damlalarının şekli gözyaşı damlaları gibidir	117
Yüzme boy uzatır	119
Bebeği kundaklarsan bacakları güzel olur	120
Boğazlarımızın iyiliği için dondurmadan sonra su içmek gerekir	122
Elmas ve pırlanta iki ayrı değerli taşdır	123
Öldükten sonra tırnaklar ve saçlar bir müddet uzar	124
Türkçe yazıldığı gibi okunur	126
Memesi büyük olanın sütü bol olur	127
Diyette yağdan uzak durulmalıdır	128
Kömür bulan Uzun Mehmet	129
Klima çarpar	131
Selektör yola çıkmak, yol açmak için kullanılır	132
Yürüteç bebeğin yürümesini hızlandırır	133
Bulutlar su buharıdır	134
Kulak, pamuklu çubukla temizlenir	135
Ölümsüzlük mümkün değildir	136
Refik Halit Karay'ın soyadı protesto maksatlıdır	137
Bebeğimiz doğacak, odasında eksik bir şey olmasın	138
Cumhuriyet, Rumca Konstantinapol'ü, Türkçe İstanbul yapmıştır	139

Dođuştan gelen benler kanser olmaz	141
Köpek şeker yerse kör olur	142
Çocuklar süt içmelidir	143
Sinyal verince şerit değiştirmek serbesttir	145
Taşa oturma, böbreklerin ağrır	146
Tchaikovsky, Shostakovich, Chekhov, Mohsen Namjoo	147
Ebeveynlik, 6'sı bir yerde	149
Sađlık, 14'ü bir yerde	150

Başlamadan

Bizim memleketin en büyük marazlarından birisi, memleket kültürünün yeni insanlara, durumlara, “şeylere” kapalı oluşudur. Her şey ve herkes esasında bizim kötülüğümüzü istiyor olabilir. Uzak yerlerdeki Türkiyeliler bile büyük oranda böyledir. Cennet parçasına gider, yerleşirler, yıllarca dilini öğrenmez, kültürünü tanımazlar. Yaşadıkları yeri doğru düzgün gezmezler bile. Üzerine bir de oradaki insanlar için “bunların hepsi var ya...” diye başlayarak olmadık şeyler söylerler.

“Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” lafı kadcırcığı bile yalan. Türk’e de güvenmemeyi öğütleyen bir ‘ortamda’ büyük hepimiz. Dükkânının duvarları üç hilallerle dolu, benimle kafa tokuşturmaya kalkışmış, milliyetçi bir emlakçı Cihangir’de ev göstermişti bana: “Apartmanda tek bir Türk bile yok abi. Müt-hiş huzurludur burası.”

Esasında şüphe iyidir elbette. Ama her türlü güzellikte bir bityeniği arayan birisinin, çevresinde olup bitene karşı bu kadar meraksız olması bence büyük bir kabahat.

Memlekette maalesef neyi muhafaza ettiği belirsiz bir muhafazakârlık hâkim.

Hurafeler, şehir efsaneleri, resmi tarih yalanları, muhafazakâr paranoyalar, bize neredeyse paket hâlinde sunulan hayatın önemli birer parçaları. Bunlarla mücadele, bize sunulan hayata rıza göstermemek anlamına gelir. Bence önemlidir.

Düşünsenize; belediyeler toplutaşmadan, yani bizlerin sırtından para kazanıyor, üstgeçit yapıyor, yani sadece karşıdan karşıya geçme eylemi için tırmanış yaptırıyor: Bunlar apaçık halka hakaretken, halka hizmet diye pazarlıyor. Pek çok insan da bunu satın alıyor. Sadece üşütmek diye bir hastalık var sa-

narak çocuklar, büyükler kapalı alanlara kapatılıyor. Hayat her gün bu tip hurafelerin de yardımıyla, biraz daha sokaktan parktan AVM'ye, yani sahibiden plastiğe doğru kayıyor.

“Altan soğuk almak” endişesiyle oturulamayan taşların çimenlerin, “cereyan yapar” endişesiyle açılmayan camların, matematik cehaletini korumak için “Einstein da matematikten kalmıştı” yalanına inanmanın hiç mi suçu yok? İnsanların başka başka ırklardan oluştuğunu sanmak, ateşlenen çocuğun üzerini örtmek, Uzun Mehmet'i, Ulubatlı Hasan'ı gerçek sanmak sadece saçma mı? Zararları da yok mu?

Bu kitaba koymaya değer bulmadığım kadar paçoz bir efsane olan “bor madenimiz var, zengin olacağız ama Batı izin vermiyor” konusunun kaç kişiyi “dış güçler” konusunda paranoyak yaptığını düşünsenize.

Yahut kedilerin nankör olduğu, tüyelerinin akciğere yapıştığı filan gibi saçma fikirler olmasa hayvanlarla insanların ilişkisi biraz daha medeni olabilirdi.

Sıradan bir “tırıvrı bilgiler kitabı”yla dünya devrimi yapılabileceğini iddia etmiyorum elbette. Ama hurafelerden kurtulmak herkes için faydalıdır. Ben bu kitabı hazırlarken çok şey öğrendim, umarım siz de bir şeyler öğrenirsiniz. Bu, kolay okunur bir kitaptır. Akademik iddialara uzaktır. Ama titizlikle hazırlanmıştır. Her madde uzmanına sorulmuştur. Fiziki hata yapmamak için özenilmiştir.

Engin Öncüoğlu, Mehmet Said Aydın, Murat Meriç, Hediye Kaya, Blogcu Anne Elif Doğan, Bülent Somay, Serdar Erbaş, Yasemin Bodur, Veysi Yıldız, Kadir Malak, Feyza Eyikul eksik olmasınlar; farkında olarak yahut olmayarak yardım ettiler.

Konu bu kadar dağınık olunca, insan ne kadar titizlenirse titizlensin hata yapıyor. İyi ki bu kadar fazla insana danışmışım, dedim bitirdikten sonra. Ölümcül şeyler olmasa da yığınla hatamı düzelttiler. Uzmanlar arkadaşım olunca yüklenmesi de kolay oldu. Siyasal iktisatçılar Dr. Barış Alp Özden ve Dr. Burak

Ülman'a, veteriner hekim Umut Eke'ye, nükleer fizikçi ve muhtelif başka vasıfların sahibi Dr. Yaşar Safkan'a (kendisi ortağım olur), tasarımcı Gökçe Altunay'a (kendisi eşim olur), psikiyatr Dr. Feza Toker'e, pedagoğ Nuray Erdemli'ye, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ve Yenidoğan Uzmanı Prof. Dr. Barbaros Ilıkkan'a, çocuk nöroloğu Prof. Dr. Cengiz Yalçinkaya'ya, nörolog Dr. Beyza Yalçinkaya'ya, KBB uzmanı Op. Dr. Mazhar Çelikoyar'a, göz doktoru Doç. Dr. Yaşar Küçüksümer'e, yayıncı ağabeylerim Raşit Çavaş ve Ferruh Genç'er'e, yayıncı ablam Işık Genç'er'e uzmanlıklarını benden esirgemedikleri, talep ettiğimin de üzerinde fayda sağladıkları için minnettarım.

Lakin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı Dr. Demet Ilıkkan'a ve edebiyat öğretmeni Hamdi Can Tuncer'e özel olarak teşekkür ederim. En çok onları yordum çünkü. Hem benim kalbimi kırmadan epey bir hatamı düzelttiler hem de önerileriyle kitabımı renklendirdiler.

Her bir maddeyi çok kaynakla doğrularak yazmaya çalıştım ve sonra da en az bir uzmana okuttum. Uzmanlarımıza kitabın her aşamasında danıştım. Maddeleri gönderdim, değerlendirdiler, geri gönderdiler. İnat edip bazılarını tekrar tekrar okutturdum. Ama buna rağmen fiziki hata çıkabilir. Hatalar yukarıda adı geçen ve alanlarında kendilerini uzun yıllar önce ispatlamış uzmanlara değil, onları yanlış anlayan bendenize ait olabilir ancak. Bulur da bildirirseniz sevinirim.

Yahşi Yalı, Bodrum, 2015
metin@uzuncorap.com

Hazır Bilgi Serisi'nde yayınlanmak üzere olan kitaplarımız:

100 Tuhaf Kitap / Ahmet Büke

100 Lakap - Alınış Velveleleri ile / Tolga Arvas

★ 1 ★

Toplutaşıma araçları zarar eden belediye kötüdür

Bir keresinde, Bursa'da bütün üstgeçitlerde, belediye başkanının kocaman fotoğrafıyla birlikte, bir önceki sene belediye otobüslerinden kaç milyon lira kâr edildiğinden övünçle bahsedildiğine şahit olmuştum. İnanamamıştım. Üşenmedim insanlara sordum, “Ne düşünüyorsunuz?” diye. Aferin adama, dediler ekseriyetle. Başka partiyi tutanı, “Uyduruyordur,” dedi en fazla. Durumda bir anormallik gören yoktu.

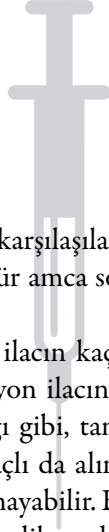
Halbuki durum çok anormal. Toplutaşıma araçlarıyla kim seyahat eder? Patronlar mı? Politikacılar mı? Halk tabii ki. O vakit, bu para kimden kazanılmıştır? Halktan.

Toplutaşımadan para kazanan belediye pahalıdır, az kullanılan güzergâhlara ve az kullanılan saatlere araç vermez. Böyle yapması da belediyenin kasasına kâr yazarken, halka doğrudan zarar yazar.

Toplutaşıma elbette (her şey gibi) israfsız ve iyi hesaplanarak ve insanı merkezine alarak yapılmalıdır. Böyle yapılmıca toplutaşıma kaçınılmaz olarak sübvansede edilir. Doğrusu zarar etmesiyken kâr etmesi, hele hele bununla hava atılması, halkın da bunu satın alması akıllara ziyandır.

★ 2 ★

Acıtan iğne, zor yutulan hap daha etkilidir

Köy kahvelerinde sık karşılaşılan bir durumdur. Amca cebinden ilacını çıkarır. Öbür amca sorar: “Neye yarar o?” “Tansiyon.” “Ver bir tane.”

İşin en tehlikeli kısmı ilacın kaçınılmaz bir şekilde faydalı olması algısıdır. Bir tansiyon ilacını içmek için doktorun yazmasına gerek duyulmadığı gibi, tansiyon hastası olmaya dahi gerek yoktur. Önlem amaçlı da alınabilir. Tansiyon hastası olmayı önlemede faydalı olmayabilir. Bunu bilir hepsi. Ama ilacın zararı olabileceği tasavvur edilemediği için, “bedava ilaç baldan tatlıdır” mantığıyla ilaç ikram vesilesi olabilir. Ya yararsa?

Aynı şekilde, Gripin isimli parasetamolün uzun yıllar tutmuş olmasının sebeplerinden biri de ilacın kocaman ve içmesinin eziyetli olmasıdır. Ben ebatları hasebiyle başka ilaçlara tercih edilmesi durumuyla defalarca karşılaştım. Keza, iğne de öyle. Yapılırken acıtmış, yapıldıktan sonra da ağrımaya devam etmişse, hele bu ağrı uzun sürmüşse, işe yaraması olasılığı daha yüksektir.

Küçük hap, büyük hap, iğne, büyük iğne, yakan iğne, büyük ve yakan iğne diye bir sıra yoktur. Canınız ne kadar yararsa o

kadar etkili değildir ilaçlar. Tesirler duruma göredir. Bir ilaçtan dolayı canınız çok yaşıyorsa bu, ilacın niteliği kadar uygulayanın niteliğiyle de ilgili olabilir. Kimbilir kaç beceriksiz hasta bakıcı bu yüzden takdir görmüştür.

Ayrıca şunu da bilgi olarak verelim, hapların büyük bölümü genellikle dolgu malzemesidir. “Etken madde” hapın içinde mininnacık bir yer kaplar. Biz fâniler gülüp de içmekten caymayalım diye büyütürler onu.

Zaman zaman işe yarayamaz mı? Acıtan hapın, büyük iğnenin daha çok işe yarayacağına iman etmiş biri, bu imanı sayesinde ekstra fayda sağlamış olabilir tabii. Bakınız; “Batıl inançlar, hastalık iyileştirmez” maddesi.

Bir başka yanılğı da ilaçları gramajlarıyla karşılaştırmaktır. Bir karşılaştırma yapılacaksa, aynı etken maddeleri barındıranların gramajları arasında yapılmalıdır. Etken maddeleri farklı oldukça 1000’lik bir antibiyotik, 50’likle aynı etkiye sahip olabilir. Biri diğerinden daha büyük değildir.

★ 3 ★

23 Nisan bayramını Atatürk çocuklara armağan etmiştir

“Atatürk, 23 Nisan 1924’te, ‘23 Nisan’ gününün bayram olarak kutlanmasına karar vermiştir. Bu tarihten beş yıl sonra 23 Nisan 1929’da, Atatürk bu bayramı çocuklara armağan etmiştir ve 23 Nisan ilk defa 1929 yılında Çocuk Bayramı olarak da kutlanmaya başlanmıştır.”

Yukarıdaki alıntıyı TBMM sitesinden aldım. Ama pek çok yerde benzer metinler bulunabilir. Yaygın bir inanıştır, 23 Nisan bayramını çocuklara Atatürk’ün armağan ettiği.

Bunun bir önemi ve kimseye zararı yok elbette. Ama doğru değil.

Bir kere, tarih 1929 değil, 1927’dir. 23 Nisan 1927’de Çocuk Esirgeme Kurumu, o günkü adıyla Himaye-i Etfal Cemiyeti, o günü Çocuk Bayramı olarak şöyle duyurmuştur:

“Millet Meclisimizle millî devletimizin Ankara’da ilk teşkile günü olan Millî bayram Cemiyetimizce çocuk günü olarak tesbii edilmiştir. Bize yeni bir vatan ve yeni bir tarih yaratıp bırakan mübarek şehitlerle fedakar gazilerin yavruları fakir ve

ıstırabın evladdarı ve nihayet alelittlak bütün muhtac-ı himaye-i vatan çocukları namına milletin şevkatli ve alicenab hissiyatına müracaat ediyoruz. Kadın, erkek, genç, ihtiyar hattâ vakti ve hâli müsait çocuklardan mini mini vatandaşlar için yardım bekliyoruz. Her sayfası başka bir şan ve muvaffakiyetle temevvüç eden milletimizin, yarın azami derecede muavenet göstermekle beraber, çocuk günününün layıkı veçhiyle neşeli ve parlak geçirilmesi için aynı derecede alaka ve müzaheret göstereceğinden emin olan Himaye-i Etfal Cemiyeti, şimdiden arz-ı şükran eder.”

1929’un hikmeti ise olayın günden haftaya terfi etmesindedir. 1929’dan itibaren 23-30 Nisan haftası çocuk haftası olarak kutlanmıştır.

★ 4 ★

Don Quijote'nin Türkçesi Don Kişot'tur

Hayır.

Bu konuda iki tane kuralımız var. TDK'ye bağlanıyoruz:

1. *Latin harflerini kullanan dillerdeki özel adlar özgün biçimleriyle yazılır: Beethoven, Byron, Cervantes, Chopin, Eminescu, Grimm, Horatius, Molière, Puccini...*

Bu kurala uyacaksak, Don Quijote diye yazmamız gerekir.

2. *Eskiden dilimize yerleşmiş bazı Batı kökenli kişi ve yer adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: Napolyon, Şarlken, Şarl (Demirbaş Şarl); Atina, Brüksel, Cenevre, Londra...*

Yok, bu kurala uyacaksak, ki bu kadar eskiden beri bilinen bir romanın adı için bu kurala uymamız beklenir, Don Kihote diye yazmamız gerekir.

Hiçbir şekilde Don Kişot diye yazamayız yani.

Peki, Don Kişot nereden çıkmıştır?

Çok basit. Türkçeye uzun yıllar boyu, bir türlü orijinal dili olan İspanyolcadan çeviril(e)memiştir.

Orijinal adı “*El Ingenioso Hidalgo Don Quijote De La Mancha*” (La Manchalı Yaratıcı Asilzade Don Kihote) olan, Miguel

de Cervantes Saavedra'nın bu büyük eseri konusunda, maalesef uzun yıllar Fransızca çevirilerle yetinilmiştir. Hattâ Reşat Nuri Güntekin'in hem de kısaltarak çevirdiği versiyonu çok popüler olmuştur. Suyunun suyu yapıp Fransızcadan çevirince de, Fransızların okuduğu hâli bize transfer edilmiştir: Don Kişot.

1605'ten bu yana efsane olan bu eser, şunun şurasında nihayet 2006 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından İspanyolcadan çevirilmiştir. Çevirmeni Roza Hakmen'dir.

Aynı Yapı Kredi Yayınları, Reşat Nuri'nin Fransızcadan çevirdiği kısaltılmış versiyonu Don Kişot adıyla yayınlarken, muhtemelen ortalığı daha fazla karıştırmamak için orijinalini Don Quijote adıyla yayınlamıştır. Yani birinci kurala uymayı tercih etmiştir.

★ 5 ★

Yuvayı dişi kuş yapar

Bunun çok romantik bir fikir olduğunun farkındayım. Ama maalesef hayır. Hattâ tersine yuvayı “genellikle” erkek kuş yapar.

Her şeyden önce, kuşlardaki yuva ile insanlardaki yuva arasında derin bir fark vardır. Kuşlar, geçici ihtiyaçlarını görmek için, en başta yumurtlamak ve yavrularını belirli bir büyüklüğe getirmek için yuva yaparlar. Yuva sahibi olmak bir kuş için geçici bir durumdur yani. Ve yuvaları varken de, yuvada mümkün olduğu kadar az vakit geçirirler. Açık hedeftir çünkü yuvalar.

Yuvayı kimin yaptığına gelince; malumunuz, doğada erkek milletin ömrü, bir oranda kendini dişiyeye beğendirmeye çalışmakla geçer. Kuşların neredeyse tamamında yuvayı erkekler yapar ve dişilere beğendirmeye çalışır. Dişiler de yuvayı beğenirse, gelir erkekle çiftleşir, çoluğa çocuğa karışırlar.

Bu laf, pek çok benzeri gibi iltifat ediyormuş gibi davranarak, günlük hayatta kadının sırtında zaten çok olan yükü arttırmaya yardımcı olur.

★ 6 ★

Uyurgezerleri uyandırırırsanız ölebilirler

Uyurgezerleri uyandırmanın tehlikelerine dair çok sayıda efsane vardır. Ayrıca uyurgezerlerin iki kolları havada, elleri sallanır hâlde yürüdükleri tasavvur edilir hep. Her ikisi de doğru değildir.

Uyurgezerlik, bir uyku bozukluğudur ve onlar için basitçe “ne uyuyor ne uyumuyor” diyebiliriz. Her beş çocuktan biri uyurgezerdir. Çocuklar büyüdükçe uyurgezerlik de azalır, %1’e kadar düşer. Gözleri görmez, hafızalarıyla hareket ederler. Uyurgezerliğin risksiz olduğu da bir yanlış inanıştır. Uykuları yarım olsa da, nihai olarak gezdikleri için, ne yaptıklarına bağlı olarak tehlikelidir. Dışarı çıkabilirler, uyuyarak yürüyen birisinin başına ne gelebilirse başlarına o gelebilir.

BBC Future’dan Claudia Hammond’ın haberine göre, Londra Üniversitesi Hastanesi Uyku Kliniği’nden Profesör Matthew Walker, uyurgezer bir hastasının evden dışarı çıkıp arabasına bindiğini ve uyurken araba sürdüğünü belirtmiş. 15 yaşındaki bir genç kız ise, 2005’te, uyku hâlinde 40 metre yükseklikte bir vincin üzerine tırmanmış ve orada uyurken bulunmuş.

Uyandırma meselesine dönersek; uyurgezerlerin bu yarım uyku hâli derin olduğu için, uyandırmak da çok kolay değilmiş. Uyandırınca uğrayacakları hayal kırıklığını düşünürseniz, uyandırmadan kontrol altında tutmak muhtemelen en iyisi.

★ 7 ★

Çocuklar çalıştırılmamalıdır

Çocukları çalıştırmak suretiyle istismar etmek, elbette berbat bir şeydir. Belki bunun yaygınlığından sebep, özellikle şehir hayatımızda çocukların çalıştırılmasına değışen şiddetlerde karşı çıkılır. Bu, büyük bir yanıldır.

Yetişkinlerin çok işi vardır. Aslında çocuğuna daha fazla vakit ayıracaktır. Ama işte, işi vardır. Çalışması gerekmektedir. İş yokken bile işi vardır. Cep telefonunu kurcalar, gazete okur, TV seyrederek. Bütün gün çalışmış, nelere nelere katlanmış. O her ne yapıyorsa, işi olduğu için yapıyordur. Hem de çocuğu için yapıyordur. Çocuk ise sempatik ama henüz işe yaramaz bir insan adaydır.

Oysa çocuk çalışırken böyle dolaylı işler yapmaz. Fırsat verildiyse, dolaysızca yaptığı işe kilitlenmiştir. Çocuğun yaptığı işi bitirmek dışında bir amacı yoktur. Çalışmak ancak bu şekilde yükseltilebilir. Bir başka önemli nokta da, çocukların çalışırken yorulmadıklarıdır. Yaptıkları işi bitirdiklerinde daha ağırlına başlayabilecek kadar muzaffer hissederler kendilerini çünkü. Bu kısım için Güler Yücel'in enfes çevirisiyle Montessori'ye bağlanalım: "Çocuğun çalışmasının doğasını bilmek gereklidir.

Çocuk çalıştığında yaptığı işin ötesinde bir amaç gütmmez. Çalışmasının bütün amacı, çalışmanın kendisidir. Bir alıştırmayı tekrar ede ede çalışmalarını sona erdirdiği zaman, eriştiği sonuç ‘dış etkenler’den bağımsızdır. Çocuğun kişisel tepkilerini incelediğimizde görürüz ki işe son vermesi yorulduğu için değildir. Çünkü çocuk, elindeki işi bıraktığında tazelenmiş, yenilenmiş ve enerjiyle dolu hâldedir.”

Peki çocuklar neden çalıştırılmazlar?

Batıl itikat 1: Çocuktur, yapamaz. Hem ne biçim yapar. Kuvvet ve boyut gibi etmenler yavaşlatır biraz belki. Ama yetişkinden daha güzel yapar pek çok şeyi.

Batıl itikat 2: Ben çocuğuma iyilik yapıyorum çalıştırmayarak. Allah iyiliğini versin. Sanki fabrikada tütün saracak.

Batıl itikat 3: Daha kolay oluyor. Az itiraf edilen gerçek sebep budur sanırım. Ama bu da palavra tabii. Sizden biraz daha yavaş yapıyor, yapacak diye eşyalarını sizin toplamanız, yemeğini yedirip giysilerini giydirmeniz nasıl daha kolay olabilir? Sırf öğretmeye vakit ayırmadığınız için çocuğu donunu giymekten aciz bırakmak nasıl daha kolay olabilir?